

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/1/2014
Identifikačné číslo spisu:	6907213543
Dátum vydania rozhodnutia:	14.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:6907213543.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkyň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci navrhovateľky Z. I., bývajúcej v M., zastúpenej JUDr. Milanom Franekom, advokátom so sídlom v Lučenci, Komenského č. 17, proti odporcovi B. I., bývajúcemu vo D., zastúpenému Mgr. Vierou Kadášovou, advokátkou so sídlom v Rimavskej Sobote, Železničná č. 21, o určenie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, vedenej na Okresnom súde Rimavská Sobota pod sp. zn. 16 C 188/2007, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. septembra 2013 sp. zn. 13 Co 276/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Odporca je povinný zaplatiť navrhovateľke do troch dní náhradu trov dovolacieho konania vo výške 83,89 € na účet JUDr. Milana Franeka, advokáta so sídlom v Lučenci, Komenského č. 17.

Odôvodnenie

Navrhovateľka sa v konaní domáhala určenia, že v podiele 1/2 je spoluvlastníčkou nehnuteľností v katastrálnom území M., ktoré sú zapísané na liste vlastníctva č. XXXX ako parcela č. XXXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere XXX m², parcela č. XXXX/X - zastavané plochy a nádvorie vo výmere XXX m², parcela č. XXXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere XXX m², parcela č. XXXX/X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere XXX m² a na nej stojaca výrobná hala súpisné č. XXXX, ďalej parcela č. XXXX/XX - zastavané plochy a nádvorie vo výmere XXX m², parcela č. XXXX/XX - zastavané plochy a nádvorie vo výmere XXX m², parcela č. XXXX/X - zastavané plochy a nádvorie vo výmere XXX m², parcela č. XXXX/X - zastavané plochy a nádvorie vo výmere XXX m², parcela č. XXXX/X - zastavané plochy a nádvorie vo výmere XXX m² a na nej stojaca administratívna budova súpisné č. XXXX (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“). Zastávala názor, že odporca je v podiele 1/2 spoluvlastníkom sporných nehnuteľností. Návrh odôvodnila tým, že sporné nehnuteľnosti boli nadobudnuté do ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) sčasti v rámci dražby nehnuteľností (pri ktorej odporca - so súhlasom navrhovateľky - dražil ako podnikateľ) a sčasti - tiež so súhlasom navrhovateľky - kúpnu zmluvou uzavretou 24. júla 2000 s predávajúcim JUDr. Marianom Dzuroškom, správcom konkurznej podstaty úpadcu Ing. N. B.. Počas

trvania manželstva účastníkov konania nedošlo k zrušeniu ich BSM ani k dohode o zúžení jeho rozsahu. Odporca nikdy nespochybňoval existenciu a rozsah ich BSM. Navrhovateľka po celú dobu podnikania odporcovi pomáhala svojmu manželovi, podporovala ho a spolupracovala s ním. Po rozvode ich manželstva nedošlo medzi nimi v lehote troch rokov k dohode o vyporiadaní BSM, ani nebol podaný návrh na jeho vyporiadanie súdom. Bývalí manželia vychádzali z predpokladu, že sporné nehnuteľnosti na základe dohody prevedú do vlastníctva ich spoločných detí. Vzhľadom na to, že BSM nebolo v zákonnej lehote vyporiadané, uplatnila sa márnym uplynutím tejto lehoty domnienka vzniku podielového spoluvlastníctva (ďalej len „PS“) bývalých manželov k sporným nehnuteľnostiam (§ 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka).

Odporca žiadal návrh ako neopodstatnený zamietnuť. Argumentoval tým, že sporné nehnuteľnosti nadobudol do svojho výlučného vlastníctva, lebo ide o veci slúžiace výlučne výkonu jeho podnikateľskej činnosti (najmä dielne, sklady, kancelárske priestory, sociálne zariadenie pre zamestnancov). Sporné nehnuteľnosti preto netvorili predmet BSM účastníkov konania. So zreteľom na to sa neskôr nemohla uplatniť domnienka vzniku ich PS v zmysle § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka.

Okresný súd Rimavská Sobota rozsudkom z 11. júna 2012 č.k. 16 C 188/2007-394 (v spojení so skorším rozsudkom zo 14. novembra 2008 č.k. 16 C 188/2007-143) určil, že navrhovateľka je v podiele 1/2 spoluvlastníčkou sporných nehnuteľností a odporca je v podiele 1/2 ich spoluvlastníkom. Rozhodol tiež o trovách konania. Výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že sporné nehnuteľnosti boli nadobudnuté za trvania manželstva účastníkov konania, ktoré bolo rozvedené rozsudkom súdu právoplatným 19. júna 2003. V lehote troch rokov od právoplatnosti rozsudku o rozvode účastníci nepodali návrh na vyporiadanie BSM. Súd prvého stupňa citoval ustanovenia § 136, § 143, § 148 ods. 1, § 149 a § 150 Občianskeho zákonníka, vysvetlil pojem a podstatu BSM a osobitne tiež zmysel ustanovenia § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Konštatoval, že do BSM patrí v zásade všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s určitými - v zákone stanovenými - výnimkami, medzi ktoré zákon (§ 143 Občianskeho zákonníka) zaraďuje aj veci, ktoré podľa svojej povahy slúžia výkonu povolania len jedného z manželov. Výkonom povolania sa rozumie aj podnikanie jedného z manželov ako fyzickej osoby. Odporca od roku 1990 prevádzkoval podnikateľskú činnosť ako živnostník, majetkové pomery si ale manželia neupravili, preto treba mať za to, že aj sporné nehnuteľnosti patria do ich BSM. Platí to o to viac, že sa na začatie podnikania odporcu použili spoločné prostriedky a navrhovateľka sa spolupodieľala na jeho podnikaní. V danom prípade navrhovateľka nepopierala, že sporné nehnuteľnosti slúžia na podnikateľské aktivity odporcu. Rozdielne boli len ich právne názory vyvodzované z relevantných skutkových okolností: navrhovateľka zastávala názor, že vlastnícky vzťah k sporným nehnuteľnostiam, nadobudnutým počas trvania ich manželstva právnym titulom nevylučujúcim vznik BSM, sa za splnenia predpokladov v zmysle § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka zmenil na ich PS; odporca zastával opačný názor, že totiž sporné nehnuteľnosti netvorili predmet BSM, a preto sa ani nemohol uplatniť režim vyplývajúci z § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Súd prvého stupňa považoval za správny názor navrhovateľky, preto jej v celom rozsahu vyhovel.

Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací rozsudkom z 24. septembra 2013 sp. zn. 13 Co 276/2012 výrok prvostupňového súdu určujúci PS navrhovateľky k sporným nehnuteľnostiam potvrdil. Výrok rozsudku súdu prvého stupňa o náhrade trov konania zmenil; rozhodol tiež o náhrade trov odvolacieho konania. Samostatným výrokom svojho rozsudku vyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné vzhľadom na zásadnú povahu otázky, či „podnik živnostníka a doň patriace veci a práva patrí do BSM“. V odôvodnení poukázal na to, že Občiansky zákonník pripúšťa, aby účastníci dosiahli zrušenie BSM, ale aj rozšírenie alebo zúženie zákonom určeného rozsahu BSM ich dohodou (viď § 148a ods. 2 a § 143a Občianskeho zákonníka). Vyslovil názor, že pri rešpektovaní princípu rovnoprávného postavenia manželov v manželstve sa nevyhnutne musí rešpektovať aj ich rovnoprávny prístup k majetku. Je preto len na manželoch, či a ak áno, ako si (odchylné od zákona) upravujú svoje vzájomné majetkové pomery v prípade, keď jeden z nich (alebo obaja) začne podnikáť. Ak si majetkové pomery neupravujú, treba mať za to, že „aj podnik jedného z nich, na činnosti ktorého sa druhý manžel nepodieľa, patrí do ich BSM“. Odvolací súd považoval za správne skutkové a právne závery súdu prvého stupňa, v zmysle ktorých

sporné nehnuteľnosti patrili do BSM účastníkov konania, lebo nadobudnuté boli (i keď na podnikateľské účely odporcu) za trvania manželstva a sčasti aj z ich spoločných prostriedkov patriacich do BSM. Vzhľadom na to, že do troch rokov od zániku BSM nedošlo k vyporiadaniu tohto ich spoluvlastníctva rozhodnutím súdu alebo dohodou bývalých manželov, treba mať za to, že platí právna domnienka vyjadrená v § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka, že BSM sa zmenilo na PS a ich podiely sú rovnaké. Odvolací súd vzhľadom na význam okolností, ktoré považoval v danom prípade za určujúce pre svoje rozhodnutie, označil za nesprávny názor odporcu, podľa ktorého sporné nehnuteľnosti nemohli patriť do BSM, lebo slúžili na výkon jeho povolania. O tom, že dovolanie je prípustné podľa § 238 ods. 3 O.s.p., rozhodol odvolací súd s odôvodnením, že nastolená „dovolacia otázka“ má zásadný právny význam. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukázaním na § 142 ods. 1 a § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie odporca. Podľa jeho názoru spočíva dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Pre záver, či sporné nehnuteľnosti patrili do BSM, je určujúce to, či slúžili výkonu povolania obidvoch manželov, alebo len jedného z nich. V danom prípade boli síce sporné nehnuteľnosti nadobudnuté počas trvania manželstva účastníkov konania, slúžili však iba na podnikanie a podnikateľom bol len odporca. Sporné nehnuteľnosti teda, ako „veci slúžiace na výkon povolania“, nepatrili do ich BSM, ale tvorili predmet oddeleného (výlučného) vlastníctva odporcu. Navrhovateľka síce odporcovi pri výkone jeho podnikateľskej činnosti pomáhala, jej konanie však nemožno stotožňovať s podnikaním. Z toho dôvodu sa - v zmysle § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka - sporné nehnuteľnosti nemohli stať predmetom ich PS. V závere dovolania odporca pripomenul, že ten istý senát odvolacieho súdu v inej právnej veci zastával odlišný právny názor. Z uvedených dôvodov žiadal napadnutý rozsudok buď zmeniť (tak, že sa návrh v celom rozsahu zamietne) alebo zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Navrhovateľka sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnila so skutkovými a právnymi závermi súdov a dovolaním napadnuté rozhodnutie označila za vecne správne, založené na právnom posúdení, ktoré zodpovedá zákonu. Podľa jej presvedčenia sú argumenty odporcu neprijateľné, lebo jednak popierajú samotný zmysel a účel právnej úpravy BSM, jednak význam a právne účinky vyvolané finančným, osobným a organizačným pričinením sa nepodnikajúceho manžela o nadobudnutie vecí slúžiacich na podnikanie druhého manžela. Ak jeden z manželov podniká ako fyzická osoba, druhý (nepodnikajúci manžel) sa podľa právnej úpravy BSM zúčastňuje tak na aktívach, ako aj pasívach podnikania. Sporné nehnuteľnosti boli nadobudnuté v čase trvania manželstva, a to aj z prostriedkov patriacich do BSM; neslúžili výlučne len osobe odporcu a ním vykonávanej podnikateľskej činnosti. Z týchto dôvodov žiadala neopodstatnené dovolanie zamietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015, lebo dovolanie bolo podané pred týmto dňom)] po zistení, že dovolanie podal včas odporca (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený v súlade so zákonom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či je dovolanie opodstatnené.

1. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatorne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. (viď ďalej 2.) a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (viď ďalej 3.).

1.1. V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že jeho rozhodnutie je zásadného právneho významu. Rozhodnutie odvolacieho súdu má zásadný význam spravidla vtedy, ak rieši takú právnu otázku, ktorá judikátúrou vyšších súdov nebola riešená, alebo výklad ktorej v judikátúre týchto súdov nie je ustálený, alebo ak odvolací súd posúdil určitú právnu otázku inak, než je riešená v konštantnej judikátúre vyšších súdov a rozhodnutie odvolacieho súdu predstavuje v tomto smere odlišné riešenie tejto právnej otázky

(viď rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 4/2004).

1.2. Pokiaľ odvolací súd vysloví prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 3 O.s.p., je dovolateľ oprávnený napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétne vymedzenej „dovolacej“ otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené (pozn.: vo vzťahu k dovolaniu pripustenému dovolacím súdom podľa § 238 ods. 3 O.s.p. sa uvedené ako principiálny, konštantný a nemenný prístup odvolacieho súdu jednotne aplikuje všetkými senátmi najvyššieho súdu v ich doterajšej rozhodovacej praxi - viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 216/2009, 2 Cdo 173/2012, 3 Cdo 219/2011, 4 Cdo 28/2011, 5 Cdo 171/2009, 6 Cdo 115/2011, 7 Cdo 117/2011). Vzhľadom na to sa dovolací súd v predmetnom dovolacom konaní nemohol zaoberať žiadnymi skutkovými otázkami (na ich riešenie nie je oprávnený a ani vybavený procesnými prostriedkami - viď § 243a ods.2 veta druhá O.s.p.), ale ani tými právnymi otázkami, so zreteľom na ktoré nebola odvolacím súdom vyslovená prípustnosť dovolania.

1.3. Dovolací súd osobitne upozorňuje, že predmet občianskeho súdneho konania v danom prípade vymedzila navrhovateľka svojím návrhom na začatie konania. Išlo jej o určenie, že sporné nehnuteľnosti - v podieloch po 1/2 - patria do PS navrhovateľky (ktorá nie je podnikateľkou v zmysle § 2 Obchodného zákonníka) a odporcu, ktorý je podnikateľ. Napriek účastníkmi nespochybňovanej skutočnosti, že sporné nehnuteľnosti slúžili na podnikanie, nemožno „sporné nehnuteľnosti“ stotožňovať s „podnikom“. Podnikom je totiž súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania; k podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť (viď § 5 Obchodného zákonníka).

Odvolací súd pripustil dovolanie vzhľadom na zásadný právny význam otázky, „či podnik živnostníka a doň patriace veci a práva patria do BSM“. Takýmto položením „dovolacej otázky“ odvolací súd presiahol jednak predmet tohto občianskeho súdneho konania [lebo navrhovateľke išlo nie o určenie (až) toho, že celý podnik patrí do BSM, ale (len) toho, že podiel 1/2 sporných nehnuteľností patrí do PS], jednak rozsah, v ktorom bol oprávnený založiť prípustnosť dovolania. Odvolací súd môže totiž pripustiť dovolanie len k otázke, ktorá je významná pre posúdenie ním konkrétne prejednávanej veci.

1.4. Neprehliadnuteľnou bola tiež existencia rozdielu medzi tým, čoho sa v konaní domáhala navrhovateľka (jej návrh sa týkal PS) a medzi položenou dovolacou otázkou (týkajúcou sa BSM). V dôsledku tejto rozdielnosti sa dovolací súd nemohol zaoberať posúdením správnosti tej časti právnych úvah odvolacieho súdu, ktoré (už ako z faktu) vychádzali z toho, že sporné nehnuteľnosti boli predmetom BSM a nadväzujúc na tento fakt podávali vysvetlenie, v čom boli splnené predpoklady pre uplatnenie zákonnej domnienky v zmysle § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka.

1.5. Výslednicou medzi tým, čo odvolaciemu súdu pri aplikácii § 238 ods. 3 O.s.p. umožňoval navrhovateľkou vymedzený predmet konania a tým, ako odvolací súd vyslovil (bol oprávnený vysloviť) prípustnosť dovolania, je otázka „či sporné nehnuteľnosti patrili do BSM“. Dovolací súd sa zameral na posúdenie správnosti riešenia tejto otázky odvolacím súdom.

2. So zreteľom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. najvyšší súd skúmal, či v konaní nedošlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia ide o vadu tejto povahy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vady konania vymenované v § 237 O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo.

3. Plniac tú istú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.), dovolací súd ďalej skúmal, či v konaní nedošlo k niektorej z tzv. iných procesných väd majúcich za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Inou vadou sa rozumie procesná nesprávnosť nepodriaditeľná pod § 237 O.s.p., ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

„Iná“ procesná vada nebola v dovolaní namietaná a v dovolacom konaní ani nevyšla najavo.

4. Odporca namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, keď súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo keď síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo keď zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

4.1. V zmysle § 143 Občianskeho zákonníka v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva, s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom, ako aj vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jedného z manželov a vecí vydaných v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva alebo ktorému bola vec vydaná ako právnenému nástupcovi pôvodného vlastníka.

Podľa § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka platí, že ak do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov nedošlo k jeho vyporiadaniu dohodou alebo ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nebolo na návrh podaný do troch rokov od jeho zániku vyporiadané rozhodnutím súdu, platí, pokiaľ ide o hnuteľné veci, že sa manželia vyporiadali podľa stavu, v akom každý z nich veci z bezpodielového spoluvlastníctva pre potrebu svoju, svojej rodiny a domácnosti výlučne ako vlastníci užíva. O ostatných hnuteľných veciach a o nehnuteľných veciach platí, že sú v podielovom spoluvlastníctve a že podiely oboch spoluvlastníkov sú rovnaké. To isté platí primerane o ostatných majetkových právach, ktoré sú pre manželov spoločné.

4.2. Občiansky zákonník upravuje BSM ako zásadu a túto formu celkom zreteľne uprednostňuje pred inými vlastnickými (spoluvlastnickými) formami, ktoré môžu vzniknúť za trvania manželstva. Vychádzajúc z reality životných situácií však predpokladá, že v určitých prípadoch bude niektorá vec alebo právo patriť buď do oddeleného majetku len jedného z manželov (napríklad vec získaná dedením alebo darom) alebo bude predmetom ich PS (ak obaja manželia spoločne nadobudnú určitú vec dedením). Manželom tiež vytvára pomerne široký priestor, aby si dohodami upravili režim (rozsah) nadobúdania majetku odlišne od režimu, ktorým sa nadobúda BSM.

5. V danom prípade bolo z hľadiska skutkového preukázané, že účastníci konania uzavreli 20. októbra 1979 manželstvo, počas trvania ktorého (26. septembra 1990) začal odporca podnikat' ako fyzická osoba. Sporné nehnuteľnosti boli nadobudnuté za trvania manželstva navrhovateľky a odporcu. Udelením príklepu v exekučnom konaní boli získané nehnuteľnosti v katastrálnom území M. G., a to parcela č. XXXX/X, XXXX/X a na nej stojaca administratívna budova súpisné č. XXXX, ďalej parcela č. XXXX/X, XXXX/X, XXXX/X a na nej stojaca výrobná hala súpisné č. XXXX. Ostatné nehnuteľnosti, ktorých sa týka toto konanie (parcely č. XXXX/X, XXXX/XX, XXXX/XX, XXXX/XX) boli získané kúpnuou zmluvou. Sporné nehnuteľnosti odporca používal na podnikanie.

5.1. Jedným z predpokladov vylúčenia veci z BSM - a to ex lege (§ 143 Občianskeho zákonníka) - je skutočnosť, že ide o vec, ktorá podľa svojej povahy slúži výkonu povolania len jedného z manželov. Ako poznámku k citácií uvedených ustanovení dovolací súd pripomína, že v odborných právno-teoretických publikáciách sa vyskytuje názor, podľa ktorého mal zákonodarca v záujme presnejšieho vyjadrenia účelu a zmyslu ustanovenia § 143 Občianskeho zákonníka uviesť, že do BSM nepatria veci slúžiace „výlučne“ na výkon povolania jedného z manželov (viď „Občiansky zákonník, Peter Vojčík a kolektív, Iura edition, Bratislava, 2008, str. 344).

Za výkon povolania len jedného z manželov je potrebné považovať aj sústavnú činnosť vykonávanú fyzickou osobou - podnikateľom (§ 2 ods. 2 písm. b/ Obchodného zákonníka). Podnikanie takejto fyzickej osoby (v ďalšom texte tohto rozhodnutia len „živnostník“) má významný ekonomický dopad na BSM, a teda aj majetkové pomery druhého manžela. Živnostník zodpovedá za dlhy nielen svojim (oddeleným) majetkom, ale tiež spoločným majetkom v BSM, lebo v zmysle § 147 Občianskeho zákonníka pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do BSM. Aj z tohto dôvodu potrebuje živnostník pri začatí podnikania súhlas druhého manžela (viď § 148a ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka).

Podnikanie živnostníka svojou ekonomickou stránkou ovplyvňuje BSM jednak v tom zmysle, že výnosy z podnikania patria do BSM a môžu byť základňou pre jeho rozmnožovanie, jednak v tom zmysle, že dlhy vzniknuté z podnikania živnostníka môžu viesť k zmenšovaniu masy BSM. Z hľadiska všeobecnej požiadavky spravodlivého usporiadania vzťahov (aj medzi manželmi) je preto opodstatnené a pri absencii dohôd manželov v zmysle § 143a a § 148a ods. 2 Občianskeho zákonníka tiež účelu BSM zodpovedajúce, že ak sa nepodnikajúci manžel živnostníka má spolupodieľať na dlhoch svojho manžela spätých s výkonom jeho povolania (živnosti), má sa rovnako počas trvania manželstva spolupodieľať aj na nadobúdaní majetku spätého so živnostenským podnikaním druhého manžela. Pri opačnom nazeraní na túto otázku by bol nepodnikajúci manžel živnostníka v porovnaní so svojím manželom znevýhodnený.

Pre posúdenie preskúmvanej veci boli významné aj ďalšie okolnosti, a to, že sporné nehnuteľnosti boli nadobudnuté v čase trvania manželstva, s ich spoločným súhlasom, (aj) z prostriedkov patriacich do BSM, ktorého rozsah nebol dohodou účastníkov konania počas trvania ich manželstva nijako modifikovaný, navrhovateľka - manželka živnostníka sa na jeho podnikaní osobne podieľala a zúčastňovala. Spôsob a forma účasti navrhovateľky na tomto manželovom podnikaní, znaky ktorej boli preukázané vykonaným dokazovaním (viď napríklad vyjadrenie odporcu na č.l. 127 spisu, podľa ktorého navrhovateľka robila pre firmu „všetku administratívnu činnosť“) z formálneho hľadiska nebolo možné považovať za podnikanie v zmysle § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka, z materiálneho hľadiska sa ale veľmi nelíšila od jej účasti v prípade, keby obaja účastníci konania boli živnostníkmi spoločne podnikajúcimi s tým istým predmetom podnikania.

Sporné nehnuteľnosti boli vydražené odporcom, čo samo o sebe nevylučuje vznik BSM - viď R 24/1995. Z vykonaného dokazovania je zrejmé, že fakticky neslúžili len odporcovi. Osobná angažovanosť navrhovateľky, jej bezprostredná finančná spoluúčasť a pracovná angažovanosť na plnení úloh a čiastkových úkonov, ktoré inak vykonáva živnostník sám alebo prostredníctvom svojich zamestnancov, je v okolnostiach prejednávanej veci významovo postavená na roveň finančnej a pracovnej účasti navrhovateľky v prípade, že by aj ona osobne bola živnostníčka.

Z okolností preskúmvanej veci je zo spisu - ako základná línia charakterizujúca prístup (postoj) oboch manželov v ich majetkových záležitostiach - zrejmá vôľa konať spoločne. Dovolací súd tu poukazuje na tie prednesy a vyjadrenia samotného odporcu, ktorými potvrdil nielen to, že s manželkou „mali spoločnú kasu“, ale aj to, že halu „sme odkúpili“ a bývalú kotolňu „sme odkúpili“ (viď č.l. 127 spisu).

Pokiaľ ide o dovoláciu námietku odporcu, že sporné nehnuteľnosti slúžili len na výkon jeho podnikateľskej činnosti (na výkon jeho povolania) dovolací súd uvádza, že pre úvahu o vylúčení veci z BSM z dôvodu, že podľa svojej povahy slúži výkonu povolania jedného z manželov (§ 143 Občianskeho zákonníka) nie je rozhodujúce, či vec bola určená „výlučne“ pre výkon povolania len jedného z manželov, ale na aký účel vec v súlade s vôľou oboch účastníkov skutočne (fakticky) slúžila a či neslúžila aj druhému manželovi. Obsah spisu nedáva dôvod pochybovať o správnosti záveru odvolacieho súdu, podľa ktorého sporné nehnuteľnosti neslúžili výlučne len odporcovi.

Odporca v dovolaní naznačuje aj svoj nesúhlas so skutkovými zisteniami a z nich vyvodenými skutkovými závermi súdov o zhodnej vôli manželov a k tomu uvádza aj konkrétne námietky, aby sporné nehnuteľnosti boli užívané spoločne. Dovolací súd preto opakuje, že v prípade dovolacieho konania

začatého podaním dovolania pripusteného v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. nemožno preskúmať a revidovať skutkovú stránku veci.

Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd uzatvára, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého sporné nehnuteľnosti v čase zániku manželstva navrhovateľky a odporcu patrili do BSM, je vecne správny. Na tom nič nemení, že - ako tvrdí dovolateľ - ten istý senát odvolacieho súdu v inej veci zastával odlišné právne názory.

Ak súd v dvoch alebo viacerých skutkovo a právne identických veciach rozhodol odlišne, ide bezpochyby o nežiaduci jav, ktorý naznačuje, že jedno z rozhodnutí môže byť nesprávne. Dovolací súd neposudzuje v tomto prípade správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu v inej právnej veci. Ako vyplýva z vyššie uvedených častí odôvodnenia tohto rozsudku, zastáva právny názor, podľa ktorého je správny právny názor, na ktorom spočíva dovolaním napadnutý rozsudok. Aj podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky len to, že iný súd (senát) pred rozhodnutím súdu v danej veci vydal rozhodnutie, v ktorom podobnú otázku posúdil odlišne, neznamena, že napadnutým rozhodnutím bolo porušené právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (porovnaj m. m. IV. ÚS 84/2013).

6. Vzhľadom na to, že dovolateľ neopodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), najvyšší súd jeho dovolanie zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

7. V dovolacom konaní úspešnej navrhovateľke vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti odporcovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd priznal navrhovateľke náhradu trov dovolacieho konania (§ 142 ods. 1 O.s.p. v spojení § 243b ods. 5 O.s.p.) spočívajúcu v odmene advokáta za 1 úkon právnej služby, a to vypracovanie vyjadrenia navrhovateľky k dovolaniu odporcu [§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)]. Základnú sadzbu tarifnej odmeny za tento úkon právnej služby určil dovolací súd podľa § 10 ods. 1 vyhlášky vo výške 61,87 €, čo s náhradou výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu [§ 16 ods. 3 vyhlášky (8,04 €)] a 20% daňou z pridanej hodnoty [§ 18 ods. 3 vyhlášky (13,98 €)] predstavuje spolu 83,89 €.

Pokiaľ navrhovateľka, zastúpená tým istým advokátom už v konaní na odvolacom súde, požadovala náhradu trov dovolacieho konania aj za iný úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia), dovolací súd postupoval v súlade so zaužívanou praxou najvyššieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 145/2010, 3 Cdo 339/2013, 5 Cdo 51/2009, 3 Cdo 446/2013, 3 Cdo 1378/2015) a navrhovateľke náhradu trov za tento úkon nepriznal.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.